

"Zaruriyât-ı diniye mahfazaları olan elfâz-ı kudsiye-i İlâhiyenin yerine hiçbir şey ikame edilemez ve yerlerini tutamaz ve vazifelerini göremez... Amma nazariyât-ı diniyenin mahfazaları olan elfazlar ise, değiştirilmeye lüzum kalmaz..." İzah eder misiniz?

Zaruret; iman ve ibadetin herkesçe bilinen temel kısımlarıdır ki; burada uzun uzadıya izaha ihtiyaç yok, sadece ihtar ve ikaz yeterlidir, denilmiştir. İman ve ibadetin temel konuları herkesçe az çok bilindiği için **cuma hutbesi, namaz, ezan** gibi ibadetlerde bunların uzun uzadıya izah ve tercüme edilmesi gerekmez. İnsanlar, Allah orijinli ifadelerden, yani kudsi lafızlardan daha büyük bir haz ve tesir duyuyorlar. Bu büyük haz ve tesiri bozmamak için zaruri noktalarda tercüme ve izaha izin verilmemiştir.

Mesela ezanın Türkçe okunmasını, Türk halkının benimsememesi buna en güzel bir örnektir. Ezanın o kudsi lafızlarının yerini tercüme tutamadığı için, bu bidat halk nezdinde tutunamayıp tarihe kara bir leke olarak geçmiştir.

En ahmak bir insan bile kalkıp, ben ezanı anlamakta güçlük çekiyorum, bunu tercüme edin demez ve dememiştir. İnsan ömründe birkaç kudsi lafzın mealini öğrenmekten aciz değildir ki; bu gibi zaruri şiarlar tercüme ile heba edilsin. Bu gibi iddia ve talepler; şövenist ve dinsizlerin İslam'ı tahrip etmek amaçlı, çocukça bahanelerinden başka bir şey değildir.

Nazariyat; dinin detay kısmıdır, yani iman ve ibadetin zaruri kısmının dışında kalan meseleleridir ki; bunlar tefsir ve tevillerle zaten diğer dillere tercüme ediliyor. İslam'ı talim etmek amaçlı yazılmış binlerce Türkçe kitaplar, hatta tefsirler buna örnektir. Kimse Türkçe tefsir ve mealleri okumasın demiyor.

Özet olarak; zaruri olan ibadetlerin orijinal dili **Arapça**dır, değiştirilmesi dalalettir. **Nazari** konuları ise; her kavmin **kendi diline** tercüme etmesi hem haklarıdır, hem de caizdir.

Üstadımızın şu tespiti bu konuda çok doyurucudur:

"Kelimât-ı tesbihiye ve zikriyenin, hususan ezanda ve namazda olanların ekseriyet-i mutlaka, alem ve isim hükmüne geçmişler. Alem gibi, mânâ-yı lügavîsinden ziyade, mânâ-yı örfî-i şer'îsine bakılır. Öyleyse değişmeleri şer'an mümkün değildir. Her mü'mine bilmesi lâzım olan mücmel mânâları, yani muhtasar bir meâli ise, en âmi bir adam dahi çabuk öğrenir. Bütün ömrünü İslâmiyetle geçiren

ve kafasını binler mâlâyâniyatla dolduran adamlar, bir iki haftada, hayat-ı ebediyesinin anahtarı olan şu kelimât-ı mübarekenin meâl-i icmâlîsini öğrenmemesine nasıl mazur olabilirler, nasıl Müslüman olurlar, nasıl 'akıllı adam' denilirler? Ve öyle heriflerin tembelliklerinin hatırı için o nur menbalarının mahfazalarını bozmak kâr-ı akıl değildir."(1)

Zaten meal ve çeviri asla orijinalin yerini tutamaz, aslının incelik ve güzelliğini aktaramaz. Mesela, "**sübhânallah**" kelimesi öyle muazzam bir simge ve mana yüklü ki, bunun başka bir dilde yüzde yüz bir karşılığı bulunmuyor. Çeviriler sadece yüzeysel bir bilgi edinme kabilinden olabilir, bundan ötesine taşımak dine ihanet etmektir.

"Amma nazariyat-ı diniyenin mahfazaları olan elfazlar ise, değiştirilmeye lüzum kalmaz. Çünkü nasihat ile ve sair tedris ve talim ve vaaz ile o ihtiyaç mündefi olur."(2)

Dinin nazari denilen kısmı yoruma açık ve içtihat ile tespit edilmiş meseleleridir. Bu meseleleri de tedris ve talim yolu ile öğrenebiliriz. Tefsirler, medreseler, alimler, hocalar bu ihtiyacı zaten karşılamaktalar.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas.](#)

(2) bk. [age.](#)